

Ordblind i netværkssamfundet,
er det normalt?

Af: Stinne Lakmann

Ordblind i netværkssamfundet, er det normalt?

Indholdsfortegnelse

Indledning	Side 3
Problemformulering	Side 3
Metode	Side 4
Normalitetsbegrebet i samfundet	Side 6
- Grænsen mellem det normale og det anormale	Side 6
- Normalitetsforståelse	Side 7
- Diskurser i samfundet	Side 9
- Ordblind og normal	Side 10
Homo conexus som dannelsesideal	Side 11
- Homo conexus dannes	Side 11
- Homo conexus får en identitet	Side 12
- En ordblind homo conexus	Side 13
Diskussion og konklusion	Side 15
Litteraturliste	Side 16

Indledning

Vi lever i en verden, hvor det at være individuel anses for at være normalt. Men der er også normer for, hvad der er normalt og hvad der er anormalt. Når man som ordblind skal leve i denne verden, hvor den enkelte forventes at tage ansvar for egen læring og for at få et godt liv, men har et handicap, gør det uddannelse meget svær. – Uddannelse er en norm i dette samfund, for man kan gå under kategorien at være normal. De uddannelsespolitiske diskurser siger, kort fortalt, mere uddannelse, flere test, større faglighed – for derved kan vi måle os med andre lande og klare os i den globale konkurrence.

At være ordblind betyder i praksis at uddannelse ikke er den nemme og sikre vej til et godt liv, men hvis man vælger at følge normen om uddannelse, så er det en lang og hård kamp.

Normalitet er en vigtig del af at blive accepteret i sit netværk og i samfundet. Det, der er accepteret normalt, accepteres og der ses med afstandtagen på det anormale. I denne måde at anskue normalitet på, ligger der også en mulighed for, at normaliteten kan blive udnyttet eller potentielt være grundlæggende anderledes end den accepterede. Måden at anskue normaliteten på kan således siges at være afhængig af den, der betragter normaliteten. Det der er normalt for den ene kan principielt være anormalt for den anden.

Min problemstilling tager udgangspunkt i spændingsfeltet mellem normalitet og anormalitet indenfor mit arbejde med ordblinde unge på en efterskole.

Jeg ønsker i denne opgave at anlægge en kritisk synsvinkel på begrebet normalitet, med henblik på at opnå en større forståelse af begrebet set i forhold til min rolle som lærer for unge ordblinde. Jeg er i min undren omkring dette, samt i indsamling af viden, stødt på flere forskellige vinkler og måder at anskue normaliteten på. I denne diversitet indenfor normalitetsforståelser ønsker jeg at belyse en problematik omkring de unge ordblindes videre færd igennem uddannelsessystemet med det dannelsesideal i rygsækken som vores samfund giver dem.

Problemformulering

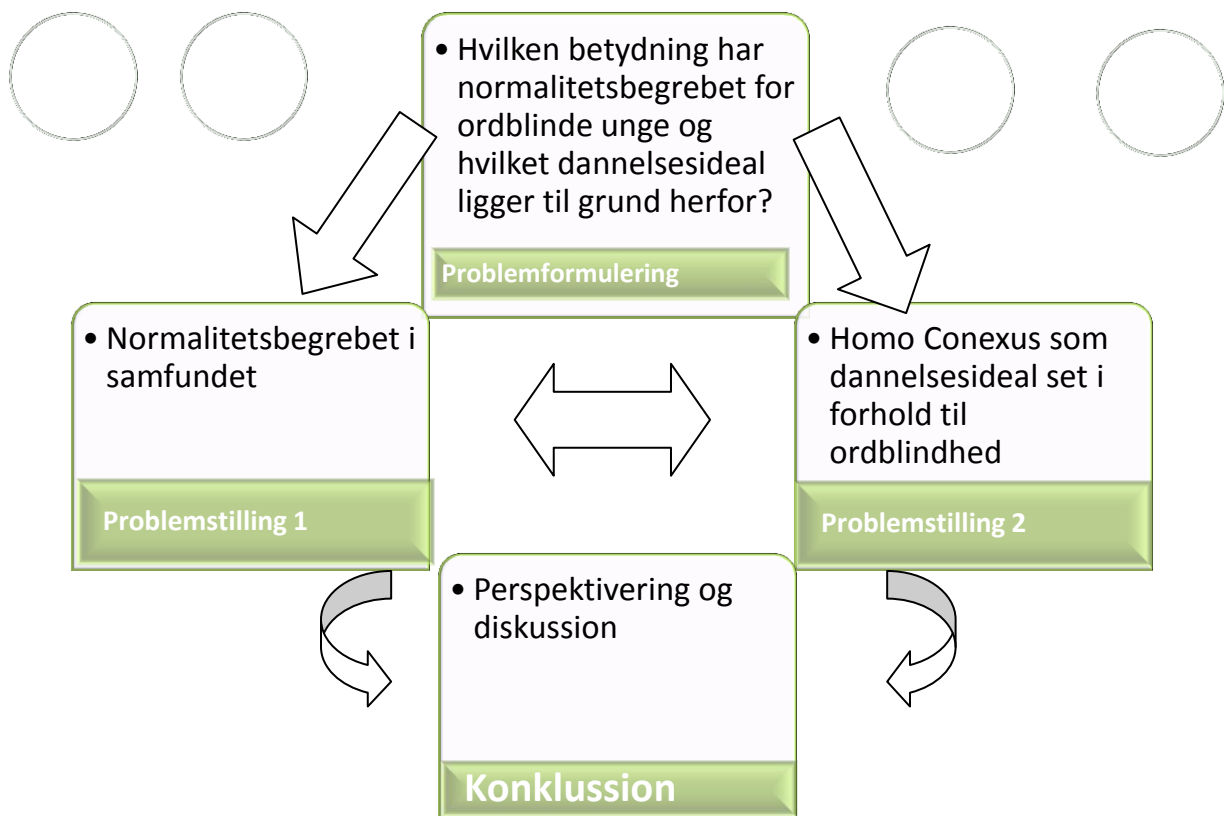
Med udgangspunkt i min hverdag på Farsø Efterskole, en skole for normaltbegavede ordblinde unge og ovenstående, lyder min problemformulering som følger:

- Hvilken betydning har normalitetsbegrebet for ordblinde unge og hvilket dannelsesideal ligger til grund herfor?

Metode

Den anvendte tilgang er kritisk-diskuterende, og jeg har udvalgt teoretikere, der følger denne tilgang, samt deler min bagvedliggende interesse for en undersøgelse af emnet.

Metodisk illustration:

Jeg har valgt at splitte problemformuleringen op i to primære problemstillinger med henblik på at besvare problemformuleringen ved at problematisere og besvare delementerne af denne.

Delementerne af problemformuleringen omhandler:

- 1) Normalitet og hvordan den dannes i samfundet via diskurser og koder. Flere elementer inddrages så som kategorisering på baggrund af normalitetsforståelser og den uddannelsespolitiske diskurs i samfundet. Her til vil jeg inddrage Foucault, som med sin videnskabelige fremgangsmåde og udgangspunkt følger de (post-) strukturalistiske og til dels socialkonstruktionistiske retninger, hvor den sociale verden konstrueres socialt og diskursivt. Intet har i denne tankegang en indre 'essens' eller naturlighed, da alt er indlejret i

en specifik kulturel og historisk kontekst, der potentielt kunne være anderledes. Dette medfører en kritisk tilgang, der søger at afdække givne fænomener, deres udgangspunkt og diskurser eller magtforhold indlejret i disse. Forholdet mellem sprog og virkelighed er således vilkårligt, hvor sproget er struktureret i mønstre eller diskurser, der former den givne virkelighed.

Jeg vil supplere med Bent Madsens ”Socialpædagogik – integration og inklusion i det moderne samfund” og Bent Madsen og Jesper Holsts artikel: Socialpædagogik og det senmoderne”

- 2) ”Homo Conexus” er Morten Bays spændende betegnelse af unge i dag og fremsætter herigennem en vinkel på normalitetsforståelse blandt unge i samfundet. Morten Bay ser det unge menneske som netværksmenneske/det forbundene menneske, frem for mennesket som det tænkende menneske. Han flytter sig fra tanken om, at det senmoderne menneske er 100 procent individualiseret, da han mener at de, der ikke er det, ikke kan deltage i det nye samfund, netværkssamfundet. Han siger at begreber som socialisme og liberalisme mister sin betydning, da samfundet kræver begge dele lige meget. For du kan netværke, skal du være del af en socialstruktur, det kræver en stærk individuel tilstedeværelse. Den uddannelsespolitiske diskurs vil jeg sætte i forhold til Morten Bays fremlægning af de unge. Dette vil jeg gøre med referencer til ”Fælles mål”

Ud fra mit pædagogiske virke som lærer på en efterskole for ordblinde, er jeg optaget af de uddannelsespolitiske diskurser og de unge ordblindes videre færd i uddannelsessystemet. Hvilken betydning har dannelsesidealet fremsat i Mortens Bays fremstilling af Homo Conexus for det? Hvilken betydning får dannelsesidealet set i lyset af de opprioriteringer og vægtninger som kommer til udtryk som pædagogiske principper i uddannelsessystemet. Denne optagethed vil jeg på baggrund af afsnit 1 og 2 tage som udgangspunkt for diskussionen og konklusionen.

Normalitetsbegrebet i samfundet

Grænsen mellem det normale og anormale

Begrebet normalitet kan være svært at fastholde og definere, men de fleste mennesker har alligevel en konkret ide om, hvor grænser mellem det normale og det anormale går. Dette kommer oftest til udtryk når man konfronteres med noget, der afviger fra normalitetsforståelsen. Der kan således siges, at være nogle indforståede eller indbyggede kriterier i en given social situation eller kontekst, der bestemmer dette. Både det normale og anormale udtrykkes desuden som hinandens modsætning, da normalitet er det, der ikke er anormalt, mens det anormale er det, der ikke forstås som omfattet af en pågældende normalitetsbestemmelse eller norm.

Begrebet normalitet har dog flere betydninger og man opdager i undersøgelsen af dette, at det i højere grad giver mening at tale om flere normalitetsbegreber, frem for ét. I det følgende vil jeg undersøge normalitetsbegrebet ved kort at gøre rede for de fem forskellige normalitetsforståelser jeg er stødt på i gennemgangen af litteratur omhandlende normalitet; den statistiske, den naturlige, den homeostatisk, den reduktionistiske og den normativt kulturelle.

Med en statistisk tilgang til normalitetsbegrebet, menes der en fordeling af forekomsten af et fænomen omkring en essentiel trend. Det normale er på denne måde det, der er hyppigst betydeligt. Et givent vurderingssystem kan herudfra generaliseres, som tilfældet ved eksempelvis intelligencetest eller karaktergivning. Men denne tilgang kan kritiseres for ikke at medtage alle facetterne, der falder udenfor flertallet, samt at generalisere og inddele på bekostning af alternative vinkler.

Den naturlige tilgang betragter det normale, som det oprindelige – det, der kommer af naturen. Eksempelvis hvis heteroseksualitet er naturgivent, altså normalt, så er homoseksualitet unaturligt, altså unormalt. Den naturlige tilgang er en statisk tilgang, da denne altid refererer til naturen og ikke ser på udvikling eller forandring.

Den homeostatisk tilgang ligger sig op af den naturlige tilgang, da normalitetsbegrebet her forstås ud fra en naturlig ligevægt. –Kun det der findes i naturlige balancemekanismer er normalt. Denne opfattelse er ligesom den naturlige tilgang en meget statisk opfattelse og kan kritiseres for ikke at medtage forandringer og udvikling. Begge tilgange er i øvrigt meget ekskluderende, da de ikke medtager andre opfattelser end deres egne.

Den reduktionistiske tilgang til forståelse af normalitetsbegrebet kan ligeledes siges at være udelukkende eller i hvert fald relativistisk, idet normaliteten bestemmes af en gruppe mennesker ud fra den ideologi netop de tror på. Det, der falder uden for denne ideologi, opleves for anormalt. Dog

er dette meget relativt, afhængigt af den pågældende ideologi. Ideologi mener jeg skal forstås bredt i denne sammenhæng, så dette ikke kun er et udtryk for en politisk ideologi eller overbevisning, men også udtrykker en kulturel eller historisk norm eller opfattelse. Eksempelvis opfattelsen af ægteskab, som varierer mellem forskellige kulturer og tidsmæssige epoker.

Den sidste normalitetstilgang er den normativt-kulturelle tilgang, hvor det er normer og ideologier, der sætter linjerne for det normale. Dette normalitetsbegreb bygger på magt, kommunikation og ret. De dybest forankrede kulturelle værdier anses her i dette begreb for at være de normale. I Danmark kan kulturelle værdier eksempelvis siges at være lighed, fællesskab, demokrati, jantelov eller lignende. Det er underliggende værdier, der er sedimenteret i samfundet og den måde forskellige fremtoninger og begivenheder opfattes og påvirker den måde menneskene lever på.

Med denne korte redegørelse for 5 forståelser af normalitetsbegrebet, sat op isoleret fra hinanden, kan man ikke til fulde beskrive normalitet. Forståelserne vil sjældent fremstå enkeltvis, men som oftest supplere hinanden i forskellige situationer. Med denne fremstilling af normalitetsforståelser, ses begrebet som en åben størrelse, da der er en stor forskel på de 5 forståelser. Der ses meget forskelligt på normalitet alt efter hvilken kontekst eller situation denne anskues eller fortolkes fra. I praksis ses begrebet normalitet dog oftest som et lukket begreb, som tages for givet.

Jeg vil gå videre med denne fremsættelse af begrebets forskellighed og kritisk afklare begrebet normalitetsbestemmelse, hvor en given forståelse, der kan være sammensat af eventuelt flere normalitetsforståelser eller elementer af disse, fastlægges og gøres til normen i et pågældende samfund. Dette vil jeg gøre ved hjælp af Foucault og Bent Madsens og Jesper Holsts artikel ”Socialpædagogik og det senmoderne”

Normalitetsbestemmelse

En kritik af de stivnede og ekskluderende grænser mellem normalitet og anormalitet, der potentielt kunne være anderledes, udtrykkes af Foucault gennem en kontekstuel og kritisk samfundsanalyse af de strukturer og diskurser, der muliggør og fremmer en given normalitetsforståelse. Han ønsker både at påvise, hvordan diskurserne er et udtryk for magt, samt at der ikke findes en naturlighed eller objektivitet bag givne fænomener eller begreber (Andersen & Kaspersen, 2004:326ff).

Foucault sætter spørgsmålstegn ved opdelingen af normalitet og anormalitet. Normalitet er ifølge Foucault ikke en naturgiven eller objektiv størrelse, da normalitetsforståelse og normalitetsbestemmelse altid vil være udtryk for og et produkt af en diskurs. (Jørgensen & Philips, 1999:21ff). En given normalitetsforståelse eller bestemmelse er således en konstrueret størrelse, der potentielt kunne være anderledes og som ikke er udtryk for noget naturgivent eller ’rigtigt’.

Samfundet gennemstrømmes af disse diskurser, der kan ses som meta-strukturer, der sætter potentialer og begrænsninger for, hvad der kan siges og hvordan (Jørgensen & Philips, 1999:21ff). Dette kommer blandt andet til udtryk omkring normalitet, hvor visse begreber, identiteter og fænomener puttes under kategorien 'normal', mens andre puttes under kategorien 'anormal'. Foucault er stor kritiker af essenstankegangen, der udtrykkes i fænomenologien og afviser menneskesynet i de humanistiske videnskabsretninger. Ifølge Foucault kan man ikke skrælle mennesket som et løg for derved at nå ind til en essens eller en indre kerne, da der ikke findes sådan en. Der findes kun de opgravede forestillinger. Altså kan man, ifølge Foucault, ikke opdele normalitet og anormalitet ud fra en essens eller en objektiv tanke omkring, hvad der er normalt eller anormalt, idet disse grænser er konstruerede¹(Foucault, 1971:92 & Jørgensen & Philips, 1999:27).

I Bent Madsen og Jesper Holsts artikel "socialpædagogik og det senmoderne" fremsætter de den tyske professor Herman Gieseckes begreb *offensiv specialpædagogik*. Med dette begreb fremsættes en forestilling om at de pluralistiske opvækstvilkår i det senmoderne samfund er truende for alle børn og unge, og ikke kun særlige sociale grupperinger. Det bliver derfor meningsløst at normalitetsbestemme den enkelte unge, der ikke kan klare de pluralistiske opvækstvilkår. Normalitetsbestemmelsen med efterfølgende indblandinger må så rettes væk fra den enkelte og hen imod de generelt truende opvækstvilkår. (Holst og Madsen, s. 3, mf.) Med denne påstand bliver det anormale i samfundet pludseligt normalt, og alle børn og unge i samfundet er med ét potentielt anormale i forhold til de samfundsdiskurser vi kender.

Ifølge Holst og Madsen er sætningen: "Når det unormale bliver det normale" også blevet brugt i andre sammenhænge. Det hævdes, at de senmoderne samfundsmæssige vilkår med stigende kontingens, subjektivering og individualisering har medført, at normalitetsbegrebet er blevet findelt i mange forståelser af normalitet og i mange personligt valgte måder. Med denne forståelse for øje, kan vi pludseligt alle leve det normale liv. En stigende grad af social og kulturel uddifferentiering og mangfoldighed har betydet, at en samlende forståelse af normalitet i samfundet ikke længere eksisterer. På baggrund af denne fremstilling har normalitetsbegrebet hermed mistet sin mening.

Med baggrund i ovenstående, vil jeg kort forsøge at belyse rammen indenfor hvilke disse normalitetsforståelser og -bestemmelser finder sted. Dette gøres med udgangspunkt i spørgsmål

¹ Foucault har eksempelvis udtalt om homoseksualitet: "Den homoseksuelle er, ligesom mere generelt den perverse, ikke en naturlig essens, der bygger på biologiske invariabler, men et moderne stivnet produkt af magtvidensinstansernes regulering, disciplinering og intensivering af relationer mellem personer af samme køn" (I Michel Foucault interviewet 'Geschichte und Homosexualität, 1984 – Heede,2004:144)

som, hvordan disse forståelser og bestemmelser dannes, hvordan og hvorfor, der i samfundet opnås konsensus om disse og hvorfor nogle forståelser, begreber eller bestemmelser kan siges at være mere dominerende eller accepterede i forhold til andre.

Diskurser i samfundet

De forskellige normalitetsforståelser og -bestemmelser, som de anvendes i samfundet kan ikke bare ses som isolerede begreber, men må undersøge i deres kontekster. Når man gør det kan man se, at der findes en række koder og abstrakte systemer, som de enkelte begreber og forståelser opererer indenfor og er en del af. Det kan eksempelvis være samfundsmæssige koder, kulturelle koder og institutionelle koder. I ethvert samfund findes der koder omkring 'passende opførsel', symbolske og abstrakte koder, som tegn og gestik og koder indenfor felter, som eksempelvis lægevidenskaben med selvstændige og specifikke begreber, institutioner med mere. Disse koder er indlejret i en specifik kontekst og er således kulturelt og historisk specifikke.

Jeg anvender Foucault til at belyse rammerne for normalitetsforståelse - og bestemmelse. Foucault arbejder indenfor idehistorien, men gør samtidigt op med den måde, man traditionelt har forstået denne på. Hans grundtanke er, at de forskellige frembringelser indenfor en given tidsmæssig epoke er styret af underliggende strukturer. Der er et system af begreber eller koder, som afgrænser hvad, der kan tænkes og siges indenfor epoken, idet diskurserne styrer både potentialer og begrænsninger for udsagn. Foucault definerer begrebet diskurs således:

'Vi vil kalde en gruppe af ytringer for diskurs i det omfang, de udgår fra den samme diskursive formation [...Diskursen] består af et begrænset antal ytringer, som man kan definere mulighedsbetingelserne for'
(Jørgensen & Philips, 1999:22)

Overordnet kan diskurs forstås som en bestemt måde at tale om og forstå verden på og kan siges at dække over en idé om, at sproget er struktureret i forskellige mønstre, som vores udsagn følger, når vi agerer indenfor forskellige sociale domæner. Dette kan eksempelvis være en uddannelsesdiskurs eller en politisk diskurs. (Jørgensen & Philips, 1999:9). Indenfor den nuværende politiske diskurs i Danmark tales der eksempelvis ud fra ideer om demokrati og individuelle rettigheder – begreber, der i dagens samfund tages for givet, men som i virkeligheden er relativt nye begreber med en kulturel og historisk specificitet. Diskursen er med til at forme måden vi tænker på, taler og gør, samt konstituerer bestemte institutioner som eksempelvis folketinget og identiteter som statsministeren. Anvendes Foucaults diskursbegreb til forståelsen af hvilke koder, der findes i samfundet og hvordan disse påvirker normalitetsforståelse og normalitetsbestemmelse, ses koderne som diskurser – en gruppe af ytringer, der udgår fra samme diskursive formation – der strukturerer vores forståelser, opfattelser og udsagn omkring den verden og virkelighed, vi bevæger os i. Der

findes således forskellige opfattelser af normalitet og hvordan denne skal bestemmes indenfor forskellige diskurser, hvor resultaterne er baseret på en række diskursive kampe mellem forskellige diskurser. Foucaults forståelse har rod i den socialkonstruktionistiske og post-strukturalistiske tradition² og ser således normalitet som en konstruktion, et begreb og en forståelse, der potentielt kunne være anderledes. Med Foucault har jeg opnået en forståelse af hvordan diskurser er med til at danne normalitetsforståelser og hvordan der sker en opdeling af normalt og anormalt.

I de ovenstående afsnit har jeg ud fra de forskellige teoretikere belyst, hvordan normalitet kan antage forskellig karakter. Jeg har belyst hvordan dannelsen af en accepteret opfattelse af normalitet sker igennem samfundsmæssige diskurser/koder. Jeg har fastslået, at der er stor forskellighed i anskuelsen af normalitet, og at dette begreb kan defineres på forskellige måder afhængigt af hvem der opfatter det. Normalitet er ikke en fast uforanderlig størrelse der i sig selv kan give objektiv vurdering af det normale og anormale. Ved hjælp af Foucault og Giesecke har jeg søgt at argumentere for, at man ikke bare skal godtage og anerkende en given normalitetsbestemmelse, men at man skal revurdere og sætte spørgsmålstegn ved den.

Ordblind og normal

Jeg vil slutteligt kort kommentere normalitetsforståelse i forhold til ordblindhed. Jeg vil i afsnittet om en ordblind homo conexus afklare begrebet ordblind nærmere.

Når man har fået diagnosen ”dysleksi”(ordblindhed), er man straks stemplet som værende anormal. Diagnosen er en påtvunget identitet, som fjerner opmærksomheden fra det sociale aspekt ved vanskeligheden og ændrer det fra systemniveau værende for eksempel familien eller skolen til individniveau. Når vanskeligheden defineres medicinsk, så mister almindelige mennesker (den ordblinde) kontrollen, som i stedet lægges i hænderne på eksperterne, for eksempel læselæreren. Som ordblind har man gennem hele sin skoletid modtaget en eller anden form for specialundervisning.

Med disse overvejelser vil jeg slutte afsnittet om normalitetsforståelser i samfundet af med et citat fra en ordblind elev, hvilket jeg synes siger meget om, hvorvidt den ordblinde unge føler sig som normal i vores samfund:

² Ideerne omkring diskurser og strukturer opstod med den strukturalistiske strømning fra begyndelsen af det 20årh. med Ferdinand de Saussures ide om, at forholdet mellem sprog og virkelighed er arbitrært, samt at de enkelte tegns betydning kommer fra deres relation fra andre tegn, idet de indgår i et meningsgivende netværk eller en struktur. (Jørgensen & Philip s,1999:18-19). Saussures tanker videreførtes med post-strukturalismen, der dog også modificerede disse på en række punkter. Post-strukturalismen, og herunder Foucault, viderefører det arbitrære forhold mellem virkelighed og sprog, hvor det afvises, at sproget er en direkte afspejling af en allerede eksisterende virkelighed. Dette udbygger de, ved at hævde, at sproget er struktureret i mønstre eller diskurser i form af et antal diskurser, hvor betydningen skifter fra diskurs til diskurs. Man går således væk fra tanken om ét generelt betydningssystem. Desuden opfattes strukturen som foranderlig, idet tegnenes betydning kan glide i forhold til hinanden. De diskursive mønstre vedligeholdes og forandres i diskursive praksisser og dette skal undersøges i de konkrete kontekster, hvor sproget sættes i spil. Det er altså i den konkrete sprogbrug at strukturen skabes, reproduceres og forandres og her den skal undersøges. (Jørgensen & Philips ,1999:19-21)

Stinne Lakmann
Hold 165609013 videnskabsteori og pæd.
Dec. 2009

”Stinne, tror du man ville fjerne ordblinde babyer, hvis man kunne se det i mors mave, lige som man fjerner mongoler?”

Homo Conexus som dannelsesideal

Først vil jeg lave en definition af begrebet homo conexus, se på hvilket dannelsesideal der fremstilles gennem begrebet, for derefter at sætte begrebet i forhold til de unge ordblinde jeg møder i min dagligdag på efterskolen.

Homo conexus dannes

Homo conexus er betegnelsen for det Morten Bay også kalder for netværksmennesket. Homo conexus sættes over for homo industrialis, eller industrimennesket. Overgangen fra industrisamfund til et netværkssamfund, sammenlignes med renæssancen tilbage mellem det 13. og 17. århundrede. Mennesker oplever ligeledes nu en frigørelse fra, at viden var forbeholdt nogle få, til at viden er tilgængeligt for alle. I industrimenneskets tankegang er viden lig med magt. For netværksmennesket er viden en selvfølgelighed, der er tilgængelig for alle der søger det. Vidensspredning er accelereret med en sådan hast, at det bl.a. kan være svært for politiske regimer at beholde folk i troen på den sandhed de ønsker. Et eksempel er partiets Liberal Alliance meget hurtige rutsjetur i den politiske rutsjebane. Netværksmennesket bryder med industrisamfundets hierarkiske tankegang om, at succes ligger for enden af hårdt arbejde og øverst på rangstigen (Bay s. 21 l. 17). Mennesket fordeles vertikalt i verden i stedet for horisontalt, vi distancerer os fra en selvopfattelse, der er subjektiv og hvor resten af verden er objekter, og erkender vi er en del af et stort netværk, hvor alt er forbundet til hinanden. Set men industrimenneskets øjne er homo conexus en af de mest egoistiske og narcissistiske generationer nogensinde. I øvrigt ses Homo conexus som overfladisk, ødelæggende for velfærdssamfundet og usolidarisk i sin natur. Homo conexus nægter at indrette sig efter de ældre generationers normer og strukturer. Homo conexus gør ikke som man plejer og heller ikke som man bør. Homo conexus er kendetegnet ved at sætte spørgsmålstegn og tager ikke nødvendigvis information for gode varer selvom det står i en anerkendt bog eller avis. De er kritiske og søger flere vinkler eller svar. Industrimennesket er meget mere autoritetstro og sætter oftest ikke spørgsmålstegn. For Homo conexus er viden relativ og der er ikke en sandhed. Hvad der er sandt og hvad der er falsk, er op til personen i konteksten at vurdere, et er sandt for den ene og noget andet for en anden, og der er accepteret. Det socialkonstruktivistiske dannelsesideal, der kommer til udtryk her, er typisk for Homo conexus.

Homo conexus får en identitet

Tilbage i 1641 udgav René Descartes bogen ”Meditationer over den første filosofi”, med den bevidstgjorde han om opdelingen mellem subjekt og objekt. Han sagde med andre ord at mennesket forstås som et selvbevidst og tænkende væsen, der opfatter verden som objekter gennem sine sanser. Mennesket kan tænke og reflektere og kan iklæde sig sin egen identitet. Denne dannes gennem inputs som vi fortolker. Vi tager ind og smider væk, hvilket ender op i et sæt værdier og et dannelsesideal vi beslutter, skal være vores. Måden vi bliver til subjekter er ved at sanse objekter og bearbejde dem. Der sker selvfølgelig forandringer gennem livet og vores identitet udbygges. Denne måde at tænke dannelse på, er fundamentet for det vestlige demokrati. Denne opfattelse er dog forældet med netværkssamfundets komme. Før kom inputs i et tempo man kunne følge med til, i dag kommer inputs meget meget hurtigere. Mennesket skal i dag forholde sig til enormt mange flere informationer og ikke længere kun fra vores egen kulturelle sfære. Industrimenneskets dannelse af identitet skete gennem baggrund, job og familie, hvor homo conexus ikke har nogen fortrukken base at trække sin identitet fra. Der er sket en decentralisering og normer følges ikke. Dette ses ikke længere som et oprør mod forældre eller lærer, men som et resultat af at Homo conexus har så mange nye sandheder og inputs hele tiden, at de ikke kun skal forholde sig til en sandhed, men flere. Dannelsesidealet er flyttet fra at være centralistisk til at være decentralt. Tanken om at være et subjekt der sanser og bearbejder objekter, er flyttet til en tanke om at man er et produkt af det netværk man befinder sig i og man forandrer sig med netværket og laver nye forbindelser. Umiddelbart kan det lyde som en overdrevet solidaritet, der kan grænse til kommunisme, men solidariteten skal nærmere ses som en kynisk solidaritet. Denne kyniske solidaritet kalder Morten Bay for neosolidaritet, meget kort sagt handler det om at homo conexus hele tiden holder sig online for at pleje sit netværk. F.eks. ved statusopdateringer på Face book, lægge nye billeder ud af sig selv på Arto eller ved at sende umiddelbart intetsigende sms'er, hvor der f.eks. bare står ”hej”. Solidariteten er ikke ideologisk, nærmere pragmatisk (Bay, s. 81 l. 7). Herunder indsættes model, der skal give et overblik over forskellene på industrimennesket og homo conexus. Modellen er frit tolket fra Morten Bays bog s. 106.

Værdier, attituder og metoder	Homo conexus	Industrimennesket
arbejdsmetode	Multitasking	En ting af gangen, efter en plan
lærermetode	Lærer af erfaring	Instruktion
Samarbejde	Samarbejde	Uafhængig
Motivationer	Positivt opfordrende	Konkurrence
Autoritetstro	Andre skal gøre sig fortjent til respekt	Respekt for autoriteter
Struktur	Decentral, ikke-hierarkisk, inkluderende	Centraliseret, hierarkisk, ekskluderende
Adgang til information	Adgang for alle	Adgang for de der har magt

Efter denne gennemgang vil jeg nu se på begrebet Homo conexus i forhold til ordblindhed.

En ordblind Homo conexus

Allerførst vil jeg komme med en begrebsafklaring af 'ordblindhed' som den står defineret i Danmarks Nationalleksikon. Heri står bl.a.: *"Ordblindhed, dysleksi, markante vanskeligheder ved at lære at læse og skrive, som beror på langsom og upræcis omsætning af bogstaver og bogstavfølger til sproglyde(...)skyldes hverken dårlig begavelse, synsvanskeligheder eller problemer med at kende forskel på højre og venstre, optræder da også hyppigt sammen med andre sprogvanskeligheder(...)disposition for ordblindhed er arvelig. Professor dr. Phil. Carsten Elbro, 1992.*

Som jeg indledningsvist i denne opgave pointerer, er det normen i vores samfund, som forstærkes af de uddannelsespolitiske diskurser, at alle have en uddannelse. Nogle grupper, her i blandt de ordblinde, kommer, som ovenfor beskrevet, ofte i knibe. På grund af indlæringsvanskeligheder har de svært ved at nå en akademiseret uddannelse og på den baggrund, er det min påstand at mange ordblinde vælger at søge ind på en ordblindeefterskole som f.eks. Farsø Efterskole.

På Farsø Efterskole følges de uddannelsespolitiske diskurser – i store træk. Ved brug af kompenserende IT er ét af målene, at eleverne opnår størst mulige faglige kompetencer, de evalueres og prøves efter de standardiserede slutmål, der gælder i folkeskolen, og desuden klædes eleverne på til at tage ansvar for egen læring og for eget liv. Og samtidig – og det er nok i virkeligheden grunden til den store succes, som mange ordblinde på landets 21 ordblinde efterskoler oplever – er de inkluderet i hele uddannelsesfællesskabet og i hele uddannelsesprojektet, de er pludselig en del af det netværk, de virkelig ønsker at være en del af. De er alle i samme båd, har de samme nederlag og skuffelser at slås med, men oplever pludselig, at de faktisk er i stand til at honorere de faglige krav der stilles. De ser pludselig sig selv som normale i den kontekst de befinder sig i, hvor de førhen har været vant til at være anormale, set i den uddannelsesmæssige kontekst de har befundet sig i. Det skyldes dels den intensive undervisning, den kompenserende IT, og ikke mindst selvværdet og selvtilliden, der langsomt bygges op.

Når jeg betragter eleverne i dagligdagen på Farsø Efterskole ser jeg i høj grad en stor flok Homo conexus'er. At vi bruger IT til næsten alt i undervisningen, støtter dem i at være online 24 timer i døgnet. Langt de fleste af eleverne er superbrugere af deres pcer og kan uden problemer både høre musik fra Youtube, tjekke Face Book og lave et Power Point, hvilket de alt sammen har brug for deres hjælpeprogram til at gøre.

Jeg finder det, at eleverne er så optaget af at netværke som en meget positiv udvikling.

Ordblindheden er ikke så stor en hæmsko for homo conexus, som den var for industrimennesket. For den ordblinde Homo conexus er behovet for kompenserende hjælpemidler ikke en krykke at støtte sig til, men et Waveboard, der gør at de bare suser rundt ude i alle deres netværk.

I ovenstående afsnit har jeg søgt at fremsætte begrebet homo conexus og sætte det over for industri mennesket. Jeg er igennem denne sammenligningen kommet frem til, at med homo conexus er samfundet blevet decentraliseret og dannelsesidealet har flyttet sig fra at være normbundet til at være bundet til en neosolidaritet, hvor man ikke søger en ideologisk solidaritet, men man ser solidariteten mere pragmatisk. Men søger ikke dannelsen ved en fast base, men i et netværk, som man selv opbygger og passer med største omhu. Slutteligt har jeg set på den ordblinde homo conexus og konkluderet, at det med netværkssamfundet er blevet nemmere at være ordblind og alligevel følge diskurserne i samfundet, der siger: mere uddannelse, flere test og større faglighed.

Diskussion og konklusion

- Hvilken betydning har normalitetsbegrebet for ordblinde unge og hvilket dannelsesideal ligger til grund herfor?

Vi lever i et netværkssamfund, et samfund, hvor viden er hver mands eje, men hvor et begreb som normalitet er et grundlæggende eksistensvilkår, samtidig med at individualisme er et modeord. Det er op til den enkelte at finde sin vej gennem netværket, søge det man finder normalt, sin egen idé om det gode liv. Imidlertid er det bemærkelsesværdigt i hvor høj grad alle gør det samme for at være normal. På trods af Morten Bays fremlægning af homo conexus som et individuelt individ, der navigerer fantastisk i alle netværk, så er det mit indtryk, at man som ordblind har svært ved at shoppe rundt i netværkene og samtidig skab mening i livet. Der synes at være masser af forskellige muligheder at vælge imellem. På grund af individets store frihed og de mange valgmuligheder står en række instanser, bl.a. samfundet, i kø for at hjælpe og vejlede individet med at foretage de rette valg. Det sker på en sådan måde, at individet internaliserer bestemte måder at se og behandle sig selv på, så det af egen fri vilje, og fordi det netop opleves som det helt rigtige, at gøre som det ”forventes”. Individet installerer med Foucaults begreber nogle selvteknologier, så det styrer sig selv i overensstemmelse med de herskende diskurser. Den ydre magtudøvelse bliver dermed indrestyret. Set i det lys er det indlysende, at så mange søger den samme normalitetforståelse på trods af det hav af muligheder og den uafhængighed som netværkssamfundet eftersigende skulle tilbyde.

Eftersom normen altså er påvirket af den historie og det samfund vi lever i, påvirket af de herskende diskurser, har de uddannelsespolitiske diskurser naturligvis indflydelse på en ordblinds skabelse af identitet. De herskende uddannelsespolitiske diskurser siger akademiseret uddannelse til alle og at eleverne skal have ansvar for egen læring. Den svage gruppe elever, som ordblinde er en del af, bliver nemt tabere i uddannelsesforløbet, i kraft af deres manglende læsekompetencer. Dermed er uddannelse ikke længere en inkluderende kraft i samfundet, som det ellers siges i diskurserne, men derimod virker uddannelseskravene ekskluderende for den svage elevgruppe. At være ekskluderet fra det netværk der hedder uddannelsessystemet, bevirker yderligere, som følge af ovenstående, at individet også er ekskluderet fra at gå under kategorien at være normal.

Konkluderende kan man derfor sige: Diskurserne siger: jo mere uddannelse, jo bedre. Dette internaliseres hos det enkelte individ, så det ser uddannelse som en altoverskyggende mulighed for at være normal, som den eneste vej til det gode og lykkelige liv.

Stinne Lakmann
Hold 165609013 videnskabsteori og pæd.
Dec. 2009

Dermed vil jeg hævde, at i kraft af de uddannelsespolitiske diskurser har ordblinde elever ikke kun svært ved at erhverve sig en uddannelse, men de har også vanskeligt ved at skabe sig en identitet, der anses for værende normal. Med den påstand vil jeg slutteligt konkludere, at samfundet ikke er klar til at modtage unge ordblinde, der har homo conexus som dannelsesideal og at det stadig er normen, der styrer de unges valg af identitet og dermed uddannelse.

Litteraturliste

Andersen, Heine & Kaspersen, Lars Bo, red. (2004): *Klassisk og moderne samfundsteori*, Hans Reitzels Forlag, 1996 & 2000

Jørgensen & Philips(1999): *Diskursanalyse - som teori og metode*, Roskilde Universitetsforlag, 1999

Jesper Holst & Bent Madsen (1998): *Socialpædagogik og det senmoderne*, 1998

Bent Madsen (2005): *Socialpædagogik – integration og inklusion i det moderne samfund*, Hans Reitzels Forlag 2005

Morten Bay (2009): *Homo conexus – Netværksmennesket*
Gyldendal 2009

Fælles Mål,
www.uvm.dk

Fuglsang, Lars og Olsen, Poul Bitsch 2004: *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne*, Roskilde Universitetsforlag 2004